

Logoped i full stilling på Ringerike

Stillingen tilknyttet skolepsykologisk kontor

Styret for det skolepsykologiske kontor for Ringerikskommunene har foreslått at man fra 1. juli i år får logoped i full stilling. Gudbrand Hvattum har nå halv stilling som logoped og dett eer en prøveordning.

Norderhov skolestyre drøftet saken lørdag og det ble fremholdt at det er av stor betydning å få logoped i full stilling, slik at det kan ydes bedre hjelp til barn med tale- og lesevanskeligheter. Skolestyret besluttet enstemmig å anbefale at man får logoped i full stilling fra 1. juli.

Johnni Ek, Hallingdal,
er av skolestyret tilsatt som skolepsykolog og leder av skolepsykologisk kontor i Ringerike, etter at man hadde godkjent søknaden selv om den var kommet etter søknadsfristens utløp. I den andre skolepsykologstillingen er ansatt Gudbrand Hvattum, Ringerike.

Logoped i fast stilling ved skole- psykologisk kontor i Norderhov

*Ordningen trer i kraft fra
og med 1. januar 1963*

Norderhov skolestyre har overfor de kommunale myndigheter foreslått at det efter ønske fra skolepsykologisk kontor opprettes full logoped-stiling fra og med 1. juli 1961, — enn videre rår man til at logoped Gudbrand Hvattum ansettes med tre måneders gjensidig oppsigelsestid. Skolepsykologisk kontor mener dette er beste løsning. Arbeidsområdet blir som tidligere, de fem Ringerikskommunene.

Kommunestyret behandlet saken i sitt siste møte. Rådmannen uttaler i sakens anledning sin tvil om den voldsomme undervisningsmessige utbygging uten å følge opp på de bygningsmessige områder. Men finner likevel å måtte gå inn for de to forslag, dog slik at de gjøres gjeldende fra 1. januar 1963. Betingelsen må dessuten være at de andre kommunene slutter seg til forslaget.

Kommunestyret sluttet seg enstemmig hertil.

Stipendier til Norderhovs-lærere

Norderhov skolestyre har innvilget lærerne Trygve Nesdal og Gudbrand Hvattum to måneders permisjon, da de skal ta eksamen i pedagogikk ved Universitetet i Oslo. Videre ble de to lærere bevilget et stipendum på 100 kroner hver. Lærer Eivind Lande ble bevilget et stipendum på 100 kroner. Han har gjennomgått et kurs i metallsløyd.

Universitetssirkel i Hønefoss

Bildet viser de fem «hovedmennene» bak universitetssirkelen i pedagogikk som ble åpnet i Hønefoss i går. Fra venstre: Lektor Olav Svartdal, skoleinspektør Alfred Ljaastad, logoped Gudbrand Hvattum, faglærer Jens Jensen og konsulent Leif Berge fra Folkeuniversitetet.

En universitetssirkel i pedagogikk ble i går kveld åpnet på Hønefoss folkeskole. Kursleder er lektor Olav Svartdal, som sammen med logoped Gudbrand Hvattum skal forelese. Det er første gang en universitetssirkel i et spesielt fag er ar-

rangert på Ringerike, selv om det tidligere har vært forelesninger til forberedende prøver i filosofi. I alt 37 er påmeldt til kurset, og det må ansees som mege bra oppslutning.

Skoleinspektør Alfred Ljaastad,

som ved åpningen hilste fra Ringerike kommune, roste det gode opplegget og var gledelig overrasket over den greie måten forarbeidet var gjort på. Kurset strekker seg over tre semestere med eksamen til våren 1971.

Stort behov for skolepsykologtjenesten blandt ringerikselever

Fem prosent av elever i 9-årig skole får hjelp herfra

Skolepsykologene Johsni Ek (til venstre) og Gudbrand Hvattum.

Skolepsykologien har hatt en rask utvikling i Norge de siste tiår. Det første skolepsykologiske kontor ble opprettet i Oslo i 1947. 10 år senere startet den skolepsykologiske rådgivningstjeneste på Ringerike. I dag er det ca. 100 kontorer av dette slag rundt i landet og stadig flere blir opprettede. Det synes å være et stort behov for denne tjenesten og det servicearbeid som skolepsykologene representerer, er vårt inntrykk etter å ha snakket med de to skolepsykologene på Ringerike, Johsni Ek og Gudbrand Hvattum.

for hunder
1. april - 1. oktober

er ble draftet av Ringerike formannspolitivrådsklub. Seier det at det på

Av Per Olav Berg

Skolepsykolog-journalen på Ringerike ble utgitt i 1961. Konsernbygget inn i nye lokaler ved Hauseveien skjedde i følge instruksjoner fra kontoret dets rådgivningstjenesten innen 8-årig skole i Ringerike kommune, som omfatter ca. 4000 elever. Andre delslesing og aksjengrupper som faller under kontoret, omfatter spesielle likestillingssaker, se Ek og Hvattum.

Gentil hjelp.

— I praksis er det ikke slik, at langt tilten tilslutter det, ønsker vi å gi hjelp til barn og ungdom innenfor 8-årig skole, for eksempel barn under skolealder. Vi ser det foretakende arbeide meget viktig, og det er holdig å få tak i barna så tidlig som mulig for å hindre eller redusere senere vanskeligheter.

Hér en innstilling fra det allmennvelforende medlem, når det faktisk en plikt for kommunen

å gi hjelp til dem børn som måtte trenge det.

Skolepsykolog-tjenesten vil få et stort arbeidsområde i fremtiden.

— Hvem treffer på skolepsykologens kontor, og hva gøres hvis man ønsker å legge fram et problem?

— I dag er vi to psykologer, to saksbehandler, en logoped og en barnepsykolog. Hvis man ønsker en samtale, er det best å skrive. Det kan dessverre nevnes at alle kontakta hjelpe er gratis, og at alle ved kontoret har taushetsplikt.

De beste meldinger til kontoret kommer fra skolene. Dette skjer ikke altid i samråd med foreldrene. Andre ganger blir vi kontaktet direkte fra foreldrene. Ellers kan det være lage, sykehus eller barnevernemannsida som kontaktar oss.

Ek understreker at det i alle tilfeller må foreligge enighet fra foreldrene både før et barn blir undersøkt. Denne tjenesten er basert på frivillighet fra konsulentens side, og psykologene legger vekt på godt samarbeid med de formannskapene.

Skolemedisinhjelpever.

— Fagpersonellet har forskjellig utdanningsbakgrunn og er derfor i stand til å løse eller hjelpe til med problemer av forskjellig karakter. Skolemedisinhjelpenes arbeid blir lagt på diagnostering og rådgivning av elever med fysiske, og elever med adfærd- eller tilpassningsproblemer.

Logopeden arbeider med talvanntak. Vi gir råd om valg av skrivemåned for venstrehand. Vi

■ Til side 9

EILAG

Vi er med
Norges si
i elektron
Sterlinokj

**KONFIR
GAVEN**

Skolepsykologien har hatt en rask utvikling i Norge de siste tiår. Det første skolepsykologiske kontor ble opprettet i Oslo i 1947. 10 år senere startet den skolepsykologiske rådgivingstjeneste på Ringerike. I dag er det ca. 100 kontorer av dette slag rundt i landet og stadig flere blir opprettet. Det synes å være et stort behov for denne tjenesten og det servicearbeid som skolepsykologene representerer, er vårt inntrykk etter å ha snakket med de to skolepsykologene på Ringerike, Johnni Ek og Gudbrand Hvattum.

for hunder år 1. april - 1. oktober

ble droftet av Ringerike formanns-
olitivedtekter heter det at det på

Av Per Olav Berg

Skolepsykolog-tjenesten på Ringerike ble utvidet i fjor. Kontoret flyttet inn i nye lokaler ved Hønefoss skole. I følge instruksene skal kontoret dekke rådgivingstjenesten innen 9-årig skole i Ringerike kommune, som omfatter ca. 4000 elever. Andre skoleslag og aldersgrupper som faller utenfor, omfattes egentlig ikke av kontoret, sier Ek og Hvattum.

Gratis hjelp.

— I praksis er det ikke slik. Så langt tiden tillater det, ønsker vi å gi hjelp til barn og ungdom utenfor 9-årig skole, for eksempel barn under skolealder. Vi ser det forebyggende arbeide meget viktig, og det er heldig å få tak i barna så tidlig som mulig for å hindre eller redusere senere vanskeligheter.

Blir en innstilling fra det såkalte «Blomutvalget» vedtatt, blir det faktisk en plikt for kommunen

å gi hjelp til førskolebarn som måtte trenge det.

Skolepsykolog-tjenesten vil få et større arbeidsområde i fremtiden.

— Hvem treffes på skolepsykologens kontor, og hva gjøres hvis man ønsker å legge frem et problem?

— I dag er vi to psykologer, to sosionomer, en logoped og en barnepsykiater. Hvis man ønsker en samtale, er det best å skrive. Det kan forøvrig nevnes at alle konsultasjoner er gratis, og at alle ved kontoret har taushetsplikt.

De fleste meldinger til kontoret kommer fra skolene. Dette skjer likevel alltid i samråd med foreldrene. Andre ganger får vi kontakt direkte fra foreldrene. Ellers kan det være leger, sykehus eller barnevernsnemnda som kontakter oss.

Ek understreker at det i alle tilfeller må foreligge enighet fra foreldrenes side før et barn blir undersøkt. Hele tjenesten er basert på frivillighet fra klientellets side, og psykologene legger vekt på godt samarbeid med de foresatte.

Skolemodenhetsprøve.

— Fagpersonalet har forskjellig utdannelsesbakgrunn og er derfor i stand til å løse eller hjelpe til med problemer av forskjellig karakter. Hovedtyngden av arbeidet blir lagt på diagnostering og rådgivning av elever med fagvansker, og elever med adferds- eller tilpasningsvansker.

Logopeden arbeider med talevansker. Vi gir råd om valg av skrivehånd for venstrehendte. Vi

■ Til side 9

EILAG

Vi er med
Norges s
i elektrob
Storinnkj

**KONFIF
GAVEN**

Stort behov for skolepsyko -

■ Fra side 2

uttaler oss om skolemodenhetsprøve. Hvert år administrerer kontoret en skolemodenhetsprøve av alle barn som skal begynne samme år.

I alt blir ca. 500 skolebegynnere prøvet. Prøvene er frivillige, men oppslutningen er nesten 100 prosent.

— Er disse prøvene å stole på?

En gruppeprøving har sine svake sider. Det hender hvert år at noen barn er syke eller indisponerte på annen måte den dagen prøven foregår. For å gardere oss mot slike feilkilder, blir alle barn som oppnår et svakt resultat, tilbuddt en etterundersøkelse. Barnet møter her alene med en av foreldrene.

Skolemodenhetsprøven er ingen opptagelsesprøve for 1. klasse. Hvis skolepsykologen etter grundig vurdering finner at barnet bør vente et år med å begynne, er det opp til foreldrene om de vil følge rådet eller ikke.

— Hva med dem som vil ha barn inn tidligere enn ordinært?

— Skoleloven gir anledning for foreldrene til å seke om skolegang fra høsten av for et barn som fyller seks år før 1. juli.

det skolens egne lærere som må påta seg selve behandlingen. Det kan være svært forskjellig hva de enkelte elever trenger av slik ekstra hjelp.

Noen trenger bare støttetimer for å komme ut av vanskene. Andre må få de vanskelige fag i en liten årsplangruppe. Så er det en liten gruppe elever som ikke klarer å integreres i den ordinære undervisning. For disse har vi hjelpeklassene. Det er en klar tendens til å føre stadig færre over i egne hjelpeklasser. Likevel er det urealistisk å tro at vi klarer å integrere alle elever i den ordinære skole med det første. Man skal heller ikke se bort fra at enkelte elever kan ha behov for et avskjermet miljø.

Ved Ringerike skolepsykologkontor samler personalet inn alle relevante opplysninger om barnet. Etter at dette er gjort gjennom samtaler og forskjellige undersøkelser, gir psykologene sine råd på grunnlag av en helhetsvurdering av situasjonen og de lokale hjelpetiltak som finnes på Ringerike. Personellet gir råd og søker å rettlede foreldrene og skolen. Det hender ikke sjeldent at kontoret følger et barn gjennom flere år, sier skolepsykologene Ek og Hvattum.

Foreldrene må seke skolestyret og det må vedlegges attest fra lege og skolepsykolog om at barnet både fysisk og psykisk står på høyde med de ett år eldre barna.

I enkelte tilfeller kan det lønne seg å begynne et år før, men for de aller fleste barn lønner det seg å vente til det kalenderår da barnet fyller syv år.

Ved Hønefoss skole er det for øvrig en skolemodenhets-klasse, legger Ek til. Her samles de barn som blir anbefalt å vente et år med skolegangen.

Må finne årsakene.

— Hvorfor får noen barn det vanskelig på skolen?

— Det er mange årsaker til at enkelte barn får vanskeligheter med å følge med. Mange av disse barna kan være vel begavede. Vi må her prøve å finne årsakene og legge opp en plan for behandlingen.

Atferdsvanskene kan gi seg utslag på mange måter. Det kan være nervøse barn, barn som viser angst, som har smerte, som vører seg, som ikke vil gå på skolen, som nasker og stjeler, eller som for eksempel tyranserer hjemmet og skolen.

Vårt kontor er en rådgivningsentral for foreldre som vil ha noen å drafte problemene med. I enkelte tilfeller kan vi også påta oss behandlingen i samarbeid med andre lokale institusjoner. I andre tilfeller henviser vi videre til medisinske spesialister for nærmere undersøkelse og behandling. Men dette gjøres aldri hvis foreldrene ikke er enige!

— Er det mange barn på Ringerike som har vanskeligheter?

— Årsstatistikken viser at fem prosent av eleven i 9-årig skole blir henvist til skolepsykologen. I tillegg til disse barna kommer flere støttesamtaler med foreldre. Vi har også jevne besøk til skolene. Vi har neppe færre problemer på Ringerike enn andre steder i landet.

Færre hjelpeklasser.

— Klarer dere å yde tilfredsstillende service?

— I mange tilfeller tror vi nok vi kan si at vi er til hjelp. Når det gjelder elever med fagvansker, er

Problemet blir belyst på Ringerike onsdag

ELEVER MED LESE-SKRIVE-VANSKER I HVER KLASSE!

Per Hansen

En elev i hver eneste ringeriks-klasse har store lese-skrievansker! Denne påstanden er riktig, dermed vi fordeler alle dyslexi-elever jevnt på alle skoleklassene her i landet. – De utbrede lese- og skrievanskene er hukommens grunn for at vi onsdag holder et åpent møte om emnet på Hennfoss skole, der Godbrand Hvattum i Specialpedagogisk forum på Ringerike, til Ringerikes Blad. Dr. phil. Hans Jørgen Gjessing, den fremste kapasiteten på området her i landet, regner med at fire-fem prosent av elevmassen har spesielle lese-skrievansker, men mange andre fuskere hevder at hver ti. elev har slike problemer.

Blir det Ringerikes Blad til å løse det muka en god del oppdrag ikke omkring problemet lese-skrievansker. Første konferanse har drøptesies å ha tilstrekkelig bidrag om området fra forskningsfeltet. Dette vilje at enkelte riksselskaper vil vurdert arbeidet tidligere enn det er snittig til dag. – Særlig interessant var også denne i flere tilfelle gikk bare tilskrivende, uten at den kalte festatlett. Noenverdtil ved minnemine har lese-skrievans-

– Det finnes masservis av hjelpeverktøy for eleven med lese-skrievansker, – konkluderer Godbrand Hvattum.

STATEN STRAMMER INN:

Meddelkingring i bilutløpene

Til side 4

- Elever med -

Fra side 1

ker, sier Hvattum. – Det er viktig at det settes inn hjelpe tiltak på et tidlig tidspunkt, og jeg vil påstå at alle kan hjelpes, i større eller mindre grad.

Det er neppe å ta for hardt i, når det hevdes at 20.000 – 30.000 elever i grunnskolen her i landet har lese- skrivevansker. Det dreier seg om svært mange barn med normale evner, og uten målbar hjerneskade. I enkelte tilfeller er problemene arvelige.

Svært mange voksne har lese- skrivevansker, ikke sjeldent mennesker i høye stillinger. Svært mange voksne prøver i det lengste å skjule problemene for andre, noe som gjør at vanskene trolig er adskillig mer utbredt enn vi er klar over.

Enkelte elever har vansker helt fra lydinnlæringen og lydsammentrekkingen. Andre merker problemene for alvor først når de skal lese helord, altså se ordene som «bilder».

– På Ringerike har vi drevet ganske omfattende skolering av lærere, for å sette dem i stand til å gi barn med lese- skrivevansker skikkelig hjelp. Gjennom kurser som tilsvarer 1. avdeling ved Statens spesial-lærerskole, er det utdannet 25 lærere til slikt arbeid. 30 lærere har tatt eksamen i

småskolepedagogikk her i distriktet. Også disse vet en god del om hvordan barn med lese-skrievansker best kan hjelpes. Før øvrig har skolestyret avsatt en god del timer til bruk nettopp for slike elever. I mange tilfeller blir barna henvist til skolepsykologisk kontor.

En god del lærerere har elever med svært spesielle vansker. Dette er bakgrunnen for dannelsen av Spesialpedagogisk forum, der problemene droftes.

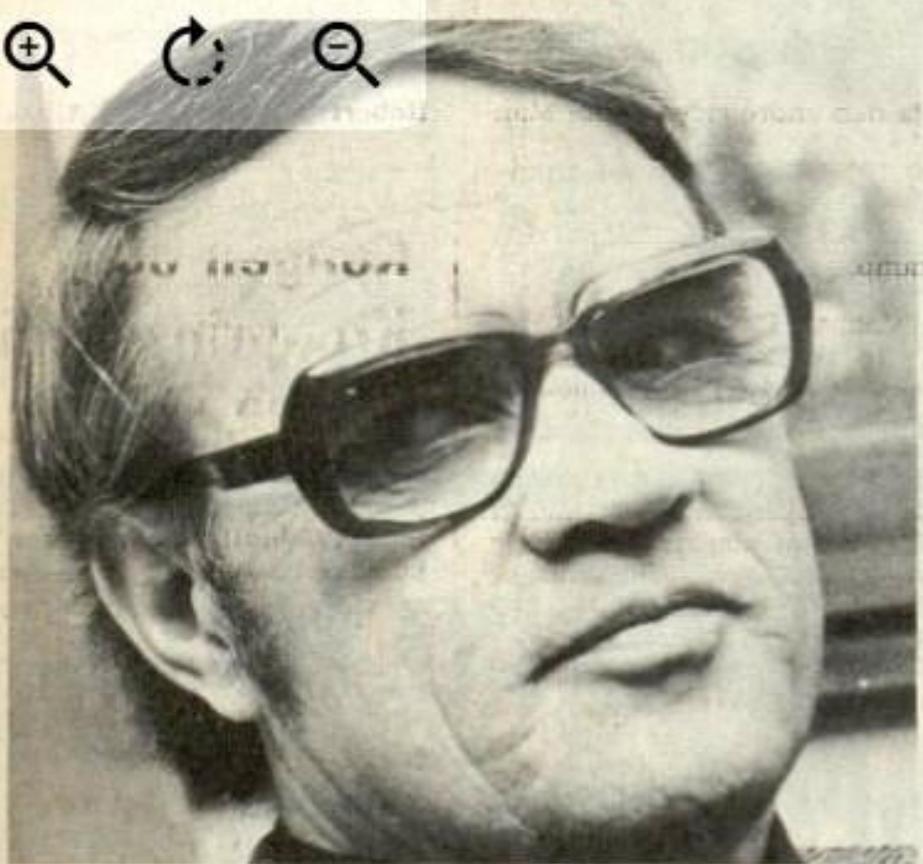
Det finnes mye spesialmateriell for elever med lese-skrievansker, og skolepsykologisk kontor har nå en utstilling med slikt materiell. Utsillingen er oppe ut måneden, og interesserte kan ta materiellet i nærmere øyesyn i forbindelse med det åpne møtet onsdag.

– Viktigst av alt er det at elever med lese-skrievansker får hjelp så tidlig som mulig. Målet er at alle lærere skal være i stand til å finne ut om noen i klassen har slike problemer, og hvordan de bør angripe vanskene. Erfaringene fra dette arbeidet på Ringerike viser at elever som tidlig har fått hjelp, i mange tilfeller har klart seg bra gjennom skolen, sier Gudbrand Hvattum.

På møtet onsdag vil lektor Elsa Aga, en av kapasitetene på området, belyse problemene med lese-skrievansker.

50-årsjubilant Gudbrand Hvattum:

- Barna har mer problemer en tidligere

- Psykologiske problemer blant skolebarn er mer utbredt enn tidligere. Enten det - eller så er det oversikten vi etter hvert har fått, som gjør at det virker slik. Jeg tror imidlertid det første er mest riktig, i og med at samfunnet stadig blir mer komplisert. Det stilles stadig sterre krav til menneskene. Det er skolepsykolog Gudbrand Hvattum i Hønefoss som sier dette i en jubileumsprat med Ringerikes Blad. Hvattum runder de 50 i dag. Dagen skal han feire sammen med familie og venner hjemme i Steinsåsen.

Gudbrand Hvattum er født på Gran, bor i Hole og arbeider på Ringerike. - Ser vil litt stort på det

bedre kapasitet ved skolepsykologisk kontor etter hvert, men stadig har vi behov for nye krefter på flere områder.

- Jobben som skolepsykolog er svært utfordrende og interessant. Det er lite rutine, og aldri mangel på oppgaver. Hos forskolebarna møter vi mange språkproblemer og vansker av mer følelsesmessig karakter, som krever samarbeid med blant annet barnehagene. Hos skolebarna går det med i fagvansker, adferdsvansker, nervøse lidelser og problemer hjemme.

- Denne jobben blir aldri kjedelig, sier Gudbrand Hvattum.

Vi gratulerer med dagen.

og innlemmer Hole i Ringeriksdistriktet, vil jeg så absolutt si at jeg føler meg mer som ringeriking enn hadelending, i det jeg snart har tilbragt 25 år på Ringerike, sier han.

Hvattum har lærerskole, logopedutdanning og pedagogisk hovedfag. Han har vært lærer på Ullerål skole, og etter noen år som logoped, har han siden 1971 vært skolepsykolog på Ringerike.

- Skolepsykologen blir mer og mer viktig, mener jubilanten. - Vi skal holde et våkent øye med førskolebarna, og de funksjonshemmedes plass i skolen er stadig i sentrum. Vårt engasjement i skolemiljøet blir også sterkere i og med kommunens utvidede ansvar i skolen.

- Skolepsykologenes viktigste oppgave, etter min mening, er å finne fram til førskole- og skolebarnas problemer i samarbeid med andre institusjoner. Prøve å finne fram til hvor skoen trykker, for å sette inn tiltak så tidlig som overhodet mulig. Informasjonen vis av vis foreldrene er svært viktig, ved siden av at lærerne i størst mulig grad får øynene opp for hvilke problemer som kan dukke opp i klassen. Personlig er jeg svært opptatt av etterutdanningsmulighetene for lærerne.

- Vi har fått mer ekspertise og

Pedagogisk psykologisk rådgiver Gudbrand Hvattum:

- Mobbeproblemet må motarbeides innenfra

– Hvorfor har vi mobbing på skolene, pedagogisk psykologisk rådgiver Gudbrand Hvattum? Ringerikes Blad stiller spørsmålet på grunn av artikkelen i lørdom, der det går fram at hver tredje elev har vært utsatt for mobbing ved en av ringeriks-skolene.

– Vi vet ikke så mye om årsakene, selv om det er skrevet mye om mobbing. Mange hevder at den som mobber selv blir utsatt for mobbing av en han ikke kan ta igjen med. Aggresjonen blir derfor rettet mot et uskyldig og ufarlig offer. En syndebukk som er fysisk

svak, eller har handikap er ofte utsatt. Ved siden av denne syndebukketeorien, har en kjent forsker på området, Dan Olweus, sin hakkekjyllings-teori. Mobber og offer fører sammen. Skolehollen, eller mobberen, er gjerne fysisk sterk, populær i klassen og positiv til vold. Han får med seg andre, usikre elever til å plage hakkekjyllingen. Offeret er ofte fysisk svak, er usikker og upopulær i klassen. Mange hevder at samfunnsmessige forhold er med på å øke mobbefrekvensen. Store klasser og skoler blir sett på som medvirkende årsaker til mobbing.

– Erfaringer fra andre kommuner viser at det har en preventiv virkning bare å ta opp problemet og drofle det. Det er svært viktig at problemene blir løst før de oppstår. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten kan nok være til god hjelp i mange tilfeller, men størstedelen av arbeidet må skje innenfra, av lærere, foreldre og elever selv.

– Hva kan foreldrene gjøre?

– Jeg mener vi kan oppnå mye med en holdningsendring til mobbingen. Dette arbeidet bør foregå både i skole og hjem. Når vi voksne snakker nedsettende om andre ved middagsbordet, er vi

kanskje med på å skape holdninger hos barna, som kan dannet grunnlag for mobbing.

– Hva kan skolene gjøre?

– Vi kjenner til at noen praktiske endringer kan bidra til å minne problemet. Jeg tenker blant annet på fadderveordningen som er prøvd blant annet ved Hønefoss skole. Rumsligere og triveligere lekemuligheter i friminuttene har mye å si, ved siden av bedre inspeksjon av lærerne. Mye kan også gjøres for å øke trivselen i klasserommet. Enkelte steder er foreldrene trukket aktivt inn.

Til side 9

På frierferd med stjålet kasse vin

En kasse vin kom til å veile frierferden for tre Holegutte i 19-20 års-alderen natt til lørdag. For guttene kom så langt at de fikk smakt på vinen, langt mindre spandert på jentene, ble de innhentet av lovens lange arm. Vinen var nemlig stjålet.

Det var i Haugsbygd guttene hadde sine jaktkompanier. På ferden kom de forbi Klækken Hotel, og gjennom kjøkkensvinduet fikk de øye på en kasse med 12 flasker vin. Fristelen var stor, og når attpå til vinudshapsene ikke var festet, var ikke visten lang fra tanken til gjerning.

Holeguttene tok kassen med seg, glade og fornøyde skulle de imponere jentene. Men på hotellet ble tyvenet merket umiddelbart, og lensmannen var varslet.

Da politiet kom tilbake var det ikke en av guttene ble

Pedagogisk psykologisk rådgiver Gudbrand Hvattum

- Mobbeproblemet -

Fra side 1

med vaktordning langs skoleveien.

- Hvordan «behandle» en mobber?

– En svensk forsker, Anatol Pikas, går løs på mobbeproblemet ved direkte samtale med mobberne, senere ofrene, og ofte en fellessamtale med begge parter. Dan Olweus tror mindre på mulighetene for å «behandle» mobben, og legger mer vekt på såkalt økt sosial kontroll. Denne kontrollen kan utoveres av voksne og kamerater, og Olweus mener det er viktig at denne kontrollen på samme tid er vennlig, bestemt og konsentrert. Det er viktig at man ikke bringer mobbeoffret i en situasjon som gjør forholdene enda vanskeligere for ham. Vi kan nemlig ikke se bort fra represalier fra

mobberens side, sier Hvatum.

Etter det Ringerikes Blad forstår er mobbeproblemet i ferd med å bli tatt svært seriøst på Ringerike. Spesialpedagogisk forum har hatt saken til drofing på et møte, sammen med flere skolefolk, og det tyder på at skolene i distriktet arbeider bevisst for å få bukt med mobbingen.

Henvisninger

Speiderpikenes mødreklubb

Det er i kveld mødreklubben stiller ut til årets basar. Alle ferdige gevinstene innleveres til formannen eller i basarlokalet. Så håper vi på et hyggelig treff med speidermødre som hjelgere og skrivere på basaren.

Vel mott!

G. E.

SKALDEN

i Halfdan den svartes utmark

Det må komme av arv og miljø - i alle fall det siste. Holes egen skald er født og oppvokst på Gregers Granavollens gamle gård, og han har nå bodd lenger i Halfdan Svartes utmark borti Steinsåsen. Der har vi årsaken til den store historieinteressen. Dessuten har mannen studert psykologi, og det forklarer hvordan han får hele Hole til å arbeide både gratis og entusiastisk.

Bjørn Knepf

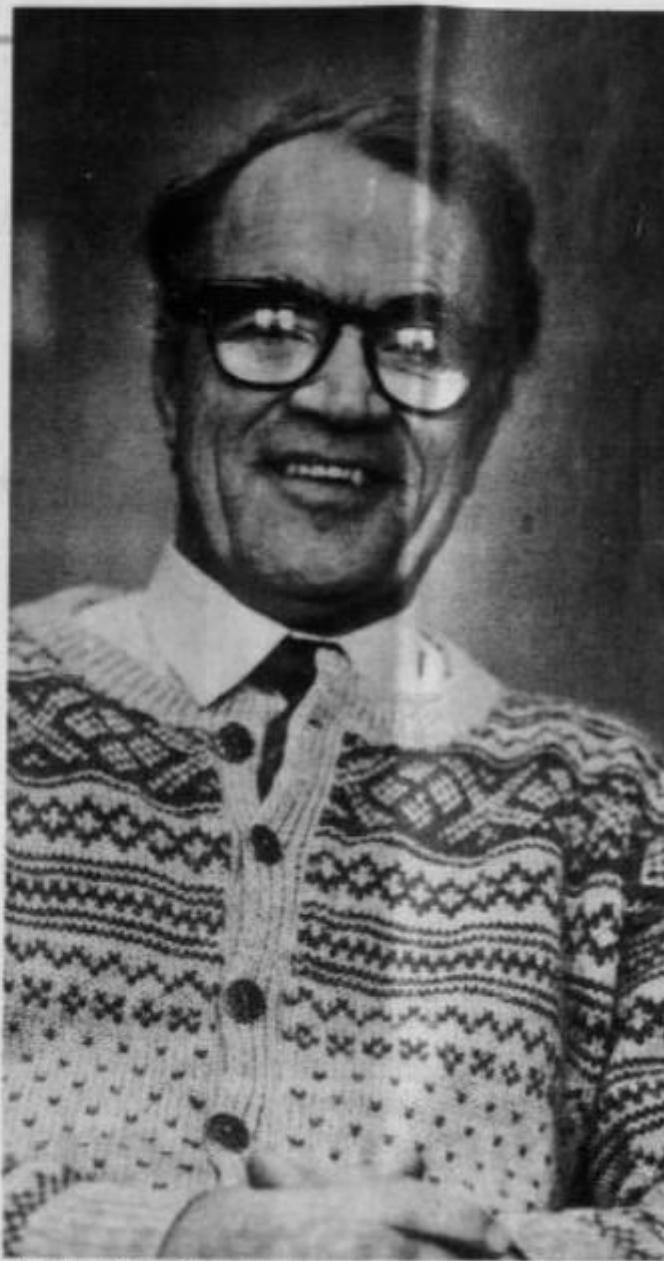
Du har naturligvis for lengst gittet at det er skolepsykologi og logopedi med mer. Gudbrand Hvattum, del viser seg om. I dag fyller han 60 år. Vi ber ham om å ta et lite tilsakebillett. Derned syker det raskt og raskt tilbakse til Sigurd Syr. Vi får han innstillet til å mellomlende på gikken i lia ned mot Jarlsbuasen hvor skelta han bodde i to hundre år.

Der vokste han opp som ungstemann mellom best og kyr, men han hadde dragning til boka. Det førte til det Oslo Universitets og nokai snart henvorp i Norderhov. Men det ble mer studier på frittstå sammen med gode kolleger. Det resulterte i hovedsak pedagogikk og lektorkompetanse. Historie grunntlag fikk han med meg også.

Pedagogikk og psykologi

Han begynte å ta seg av voksne og barn med tale- og språkvansker, lese- og skrivevansker, og dengang var det nyteoretiskt arbeid. Sammen med Øystein Kåset holdt han en rekke kurs for lærere rundt om og Olav Svartdal og han hadde kurs i pedagogikk. - Vi så to lekser hver elevene våren, spør han.

I pedagogikk ligger det innlagt psykologi, og jubilanten begynte som skolepsykolog i 1971. Nå heter det foretten pedagogisk-psykologisk rådgiver, og disse rådgivrene kan hjelpe voksne også. Vi har her i landet rettigheter på dette området fra ferskolealder og opp i alderdommen, før vi harre. Det betyr at folk som har hatt slag og mistet språkvennen kan få hjelp. Her

Gudbrand Hvattum fyller 60 år i dag.

Du har naturligvis for lengst gjettet at det er skolepsykolog og logoped med mer, Gudbrand Hvattum, det dreier seg om. I dag fyller han 60 år. Vi ber ham om å ta et lite tilbakeblikk. Dermed fyker det raskt og rakt tilbake til Sigurd Syr. Vi får ham imidlertid til å mellomlande på gården i lia ned mot Jarenvannet hvor slekta har bodd i to hundre år.

Der vokste han opp som yngstemann mellom hest og kyr, men han hadde dragning til boka. Derfor ble det Oslo lærerskole og nokså snart lærerjobb i Norderhov. Men det ble mer studier på fritid sammen med gode kolleger. Det resulterte i hovedfag pedagogikk og lektorkompetanse. Historie grunnfag fikk han med seg også.

Pedagogikk og psykologi

Han begynte å ta seg av voksne og barn med tale-og språkvansker, lese -og skrivevansker, og dengang var det nybrotsarbeid. Sammen med Øystein Kåset holdt han en rekke kurs for lærere rundt om, og Olav Svartdal og han hadde kurs i pedagogikk. - Vi lå to lekser foran elevene våre, spørker han.

I pedagogikk ligger det innlagt psykologi, og jubilanten begynte som skolepsykolog i 1971. Nå heter det forresten pedagogisk-psykologisk rådgiver, og disse rådgiverne kan hjelpe voksne også. Vi har her i landet rettigheter på dette området fra førskolealder og opp i alderdommen, får vi høre. Det betyr at folk som har hatt slag og mistet språkevnen kan få hjelp. Her

ligger Ringerike og Hole langt framme, sier Hvattum. Det er slett ikke alle steder det finnes organisert opplæring av afasi-pasienter.

Midt i smørøyet

På fritiden går det mest i historie, tror vi. Det ligger meget grundige studier og kunnskaper bak historiespilene i Hole. Bokhyllen hans er full av litteratur, og han overlater ikke noe til tilfeldighetene. Rekvisittene som brukes skal også være så korrekte som mulig. Det har oldsaksamlingens eksperter fått erfare. De konsulteres ved behov, og det er det virkelige kunstverk som det kan ligge hundrevis av arbeidstimer bak publikum får se.

-Hvor kommer denne store interessen for historie fra?

-Ikke godt å si det, svarer Hvattum.-Jeg tror jeg har hatt den siden gutteårene, og så har jeg bodd lenge midt i smørøyet her i Hole. Det var jo her det begynte, med Halfdan den svarte.

alt nødvendig, og så har vi musikere, sangere, hestepassere, scenearbeidere og skuespillere og jeg vet ikke hva. Enestående er det.

Dette er viktig, sier Hvattum. Det gir folk et personlig engasjement, det knytter folk sammen og gir dem identitet.

Jørgen Moe neste

"Kongsgarden". skal oppføres igjen til sommeren. Året etter blir det Jørgen Moe med innslag av Asbjørnsen, historiefortellere, litterære skikkelsjer som Beate, Viggo og Hans Grenader, bygdefolk og mange av vår barndoms kjente eventyrskikkelsjer. Det skal foregå på Mo gård der Jørgen ble født, vokste opp og hørte eventyr ved peisen de lange vinterkveldene.

Det er et fantastisk stoff, og vi skal bevisst og systematisk engasjere bygdefolk fra forskolen og den musikalske barnehagen og oppover til pensjonistene. Manus-arbeidet er i gang, og de to andre i komiteen, Berit Skaug og

-Men virksomheten som skald da?

-Det er jo ditt uttrykk. Men det du tenker på begynte med en kulturdag på Storøya. Kjeld Nørgaard fortalte, og Hole kirkekoret kledd som nonner og munker gikk i prosesjon og sang Magnushymnen. Det vakte begeistring.

Det neste ble "Kong Olavs heimkomst" som langt på vei var basert på tekster av Elling M. Solheim. I fjor oppførte vi "Kongsgarden" på Stein - et historiespill om Halfdan den svarte og Ragnhild.

Engasjerer bygda

Det morsomste ved det hele er den fantastiske oppslutningen fra bygdefolket, sier Gudbrand Hvattum. Enkelte profesjonister ble brukt i fjor til å komponere og spille og sminke - og scenografen Christian Egemar er både lokal og profesjonell. Men ellers er det bygdas egne som legger opp det hele. Det er helt fantastisk hvilken innsats mange legger i arbeidet med å smi, sy, snekre, skjære og veve med videre for å skaffe

Friatjor Rudstaden er i sving de også, sier Hvattum.

-Hvor får du alle ideene fra?

-Ja, si det? Jeg liker å rusle med fiskestanga om sommeren og gå på ski om vinteren. Det er glimrende å kombinere historie med skiturer til alle de kjente stedene på Krokskogen. Vi har en virkelig eventyrskog her rett utenfor døra, vi holeværinger.

Kirkekoret danser

-Du danser jo også har vi hørt?

-Jeg er med i kirkekoret, og danser francaise og menuett. Det har et visst historiske sus over seg og passer meg bra.

-Hva ønsker jubilanten seg?

-Jeg får ta det litt generelt og psykologisk: Alle har behov for trygghet og stabilitet. Alle har behov for noe og noen å være glad i - og omvendt. Alle vil gjerne utrette noe som andre og en selv verdsetter. Alle håper å få stå på og gjøre nytte for seg, sier psykologen Gudbrand Hvattum med 60 års livsvisdom bak seg.

Kongsgard-sjefen fikk kulturpris

FOTO: PER HØIBØN

Gudbrand Hvattum, mannen bak det lokalhistoriske spillet Kongsgarden på Stein gård i morgen, ble i går kveld tildelt Hole kommunens kulturpris. Kulturstyremedlem Kjeld Nørgaard overrakte prisen, en sjekk på 6 000 kroner, en adresse og blomster.

- Her i Hole ble historien skapt. Gudbrand Hvattum har gjort oss oppmerksom på det, på en spennende måte, sammen med bygdefolket, i form av et historisk spill, sa Nørgaard.

Kulturprisvinner Gudbrand Hvattum

HODET FULLT AV STOFF

- Dette var en gledelig overraskelse, sier Gudbrand Hvattum, som i går kveld ble tildelt Hole kommunes kulturpris for 1989. - Et enstemmig kulturstyre står bak tildelingen, men det må understrekkes at hensikten ikke er bare å hedre Hvattum for det han har gjort hittil, men like mye for å animere ham til fortsatt innsats, sa Kjeld Nørgaard, som på kommunens vegne delte ut prisen.

Gudbrand Hvattums kulturelle bakgrunn er allsidig og har rot i historiske omgivelser på Hadeland. Han er født og oppvokst på Gregers Granavollens gamle gård, og har sterkt jordbruksstilknytning, men det ble boka som seiret da yrkesveien skulle velges. Som pedagogisk-psykologisk veileder ved PP-kontoret på Ringerike, og med lærerpraksis i Norderhov helt tilbake fra 1953, har han etterhvert fått en sterkt Ringerikstilknytning. Nå har han og familien i mange år bodd på Steinsåsen i Hole, og dermed er det Hole-bygdas rike historie som ligger hans hjerte nærmest.

Det begynte med en kulturdag på Storøen og fortsatte med spillet om "Kong Olavs heimkomst", som langt på vei var basert på tekster av Elling M. Solheim.
Allerede da var Hvattum or-

ganisator og tekstbehandler, og i fjor skrev han tekstene til "Kongsgarden", plukket ut folk til de forskjellige rollene og organiserte det store spillet.

- Det gjelder å kjenne stoffet, skal replikkene bli naturlige. Uten å ta i for sterkt må jeg innrømme at det ligger mye lesning før teksten ble skrevet. Stoffet måtte modnes og det vanskeligste var å finne en vinkling - en tråd. Hvis du først finner den, er det bare å henge på denne tråden.

- Hvordan angrep du handlingen i "Kongsgarden"?

- Jo, stoffet var greit, jeg hadde personene - hvordan skulle jeg gjøre det levende? Jo, jeg skulle lage bilder, og et visst antall bilder med disse kjente tingene, men det var ingen hovedperson til å begynne med. Plutselig begynte Dronning Ragnhild li-

kesom å kikke over skulderen min og styre det hele, og dermed hadde vi henne som en gjennomgangsfigur, smiler Hvattum.

- Kan du si noe om trenden i spillet?

- Det er Dronning som drømmer store drømmer om sin sønn. Det kulminerer med at hun får høre fra Hafsrød. Det stemmer vel ikke rent historisk, men vi lar Svartdal gjøre dette. Men det skjer også noe annet; Ragnhild får dette Brisingamen som er et kapitel for seg og er hedensk. Etterhvert når Halvdan Svarte dør og Åste synger for henne får hun høre om Kvite-Krist og tilslutt har dette tatt makten over henne. Hun legger fra seg Brisingamen og blir en kristen.

- Det at hoverolleinnehaveren lever sitt eget liv, er det typisk når man hører hvordan spillet er blitt til, skyter Kjeld Nørgaard inn.

- Hvordan arbeider du for å få sydd sammen dette hele?

- Jeg kan vel nesten si at jeg har håndplukket en god del av aktørene, etter at jeg er blitt kjent med folk i ulike sammenhenger. Åste Bratli og Torgeir Bentsen hørte jeg synge sammen ved en anledning og fant at de matte absolutt være med. Ellers er det jo nødvendig når en arbeider med begrenset budsjett å tenke økonomisk. Hole kirkekors drakter fra spillet om Kong Olav matte utnyttes, men hvordan? Jo, så ble det i drømmen.

- Du har satset sterkt på bygdas egne krefter?

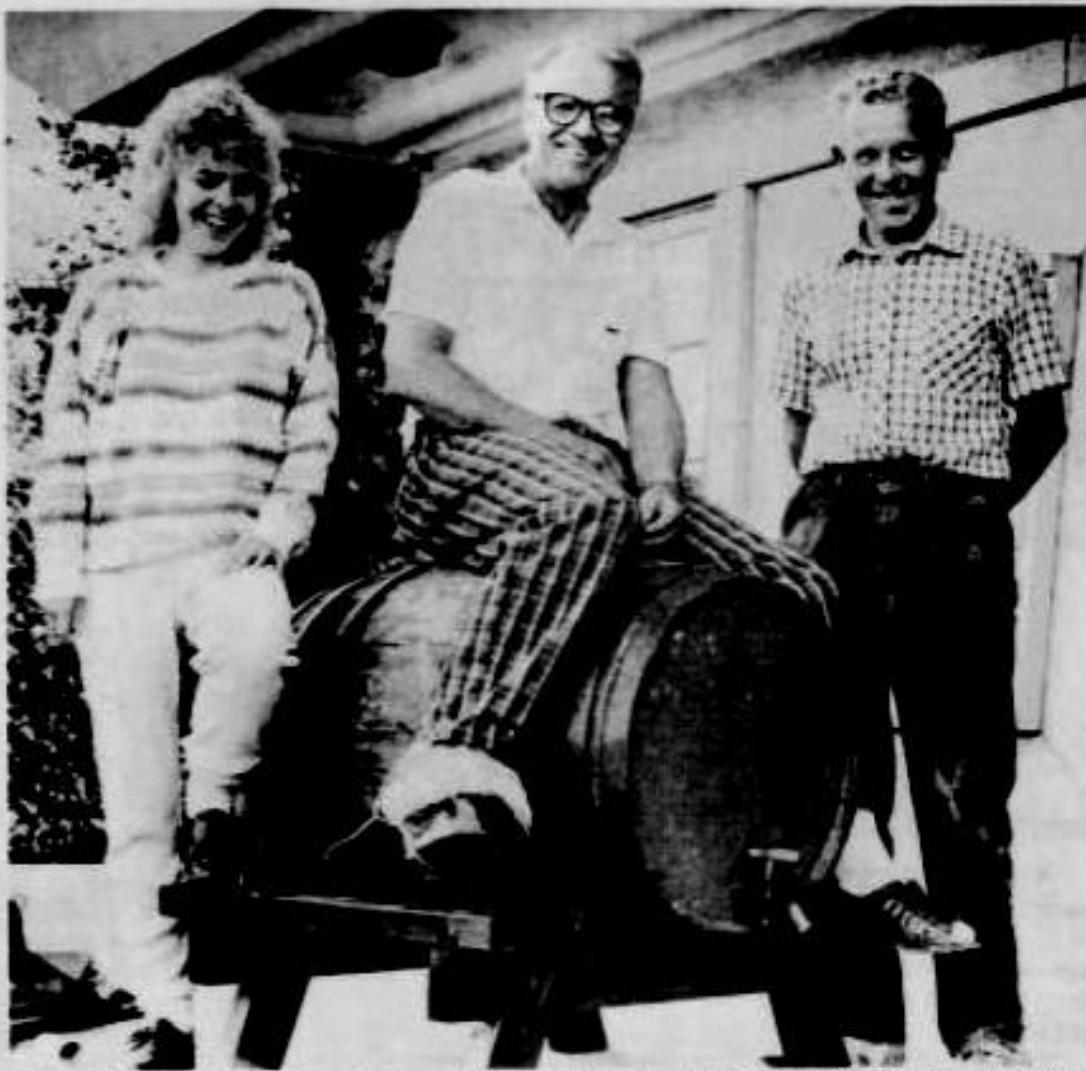
- Ja, dette er helt bevisst. Det er bygdas egne krefter som bærer det hele, og det synes jeg er avgjørende. Men, og det er et stort men, hvis dette lykkes, så er det alltid noen som sier; hvis vi satte inn en profesjonell skuespil-

ler og en profesjonel der, så kunne det bli enda bedre. Men da visper det hele over - det ville ikke bli bygdas eie. Det er det som jeg synes er aller viktigst, at vi skal bruke - så sant vi kan få det til - folk i bygda, bruke musikere, bruke kunstnere i bygda. Denne tankegangen har vi også for de videre planer, fremholder prisvinneren med glød. Han deler gjerne æren med alle sine gode medhjelpere. Uten dem ville det ikke skjedd noen ting, sier han.

Gudbrand Hvattum lar ikke prisen forstyrre sin kulturelle aktivitet, akkurat slik kulturstyret håpet og ønsket. Han har hodet fullt av stoff som kan bli nye spill i fremtiden. Jørgen Moe med innslag av Asbjørnsen er det som ligger nærmest, så resultatet her blir det spennende å se frem til.

Vi gratulerer hjertligst!

Møt Fanden på Moe

Hulen til Fanden og ølternas hule siffer på er viktige tilknytninger under framstillingen av "Fanitullen", var Gudbrand Hestadum. Her flankeres han av instruktør Bert Røtan og scenekunstner Leif Rørvikstad. Det er Rørvikstad som har laget hulpekkene og står til ølternas hule.

Jørgen Moes barndomshjem, Moe gard, danner scenen rundt årets historiske spill i Hole. Søndag 10. juni er det stor familiedag på eventyrgården Moe og "porten" er open for alle.

Over Heidi Verma

En tradisjon er i ferd med å skapes i Hole. Gudbrand Hestadum dramatiserer historier og litterært stoff med historisk tilhøring. Brødrefolk etter sommerferien lager samme og reaksjoner.

I år er det diktatoren, pressen og eventyrmannen Jørgen Moe som er inspirasjon for Hestadum.

Moe var nært knyttet til spesialveita og galleri Moe. Som voksen var det hot han skulle i lange stunder. Det kommer fram i en av det han skriver.

Mange av eventyrene Moe skriver og ga ut sammen med vennen Asbjørnson, for fortalt barn av folk fra distriket, i det geografiske.

Årets spill blir et en biam-

ning av tallene fra eventyrene fra Jørgen Moes diktsamling og månedsskriftene hans og opp.

Barneopptreden

Når det må innkjøres til lanseringen av Eventyrgarden? Det må være med seg til høstutstillingen Barnehagegård og endringer. Hole skal ha en hule, og det er eventyrene som danner tematiken.

Bert Røtan satsar sterkt på noe innenfor, og ønsker en godt i gang. Barnehagegård skal ha et program på 20 minutter med et tilpasset de mindre barns behov.

Brødrefolk skriver sammen med en musikal som prosesseres med ingen kunne mangle. Timenes er "Jeg har jeg har".

Systre skriver dramatiseringer av spisse "Tympano", og like ungdomsmusikk ligger med en modernisert versjon av "An-

Der vil man gjennom dramatiseringer møte kjente skikkelse fra folkeeventyrerne, og hovedpersoner fra Jørgen Moes virkelige og litterære verden. Fanden som spillemann i "Fanitullen" er en av dem.

komsten" var de store tingene.

Gudbrand Hestadum er ikke også et navn med "Prins og Knutskogen", og i stedet: "En hulpekkens" på Moe er det Jørgens bør. Ole, som har samlet diktene i en samlede til sammeformål på garden.

Jørgen Moe sitter opp venstre. Asbjørnson, er virkelig glad med i høstutstillingen. Gjenom sappale munder de tallene sammen.

Musikken til spillet er skrevet av Kjetil Marc Karlsen. Dragtene lages av Sune Thorsvolden. Åse Voldstad og Pål og Rørvikstad. Bert Røtan er instruktør, og i rollen som Fanden i "Fanitullen" medtar den spesielle knut Myrra fra Nesbyen.

I etter det runder 20 personer som lyper Gudbrand Hestadum med å få stort høstfestivalen.

Hole-skaldens premieredag

I dag er det åpning av kulturdagene i Hole. Kulturdagene når sitt høydepunkt søndag. Da oppføres det kulturhistoriske spillet "Eventyrgarden", i regi av bygde-skald Gudbrand Hvattum. Hundrevis av mennesker har vært opptatt av å få i stand spillet. Tilhørerne og tilskuerne bør forøvrig ruste seg for en lang og variert dag. Den vil inkludere møter med Jørgen Moes og Peter Christen Asbjørnsens eventyrskikkelse, eventyrfortellere og andre samtidige i Hole.

Bjørn Knoph

Den som holder tøylene i sin hånd og som har laget manuskriptet til det meste er igan bygdes egen skald, Gudbrand Hvattum. Vi traff ham forleden dag, og han var ikke det minste oppskjærtet. Entusiastisk, ja, men han har nervene under kontroll.

Alle sier ja

Det mest gledelige er at når sagt alle sier ja når de blir bedte om å ta et tak, og at de gjør det de sier at de skal gjøre, sier Hvattum. Man kan bare glede seg over interessen og begeistringa høyevaringen viser.

Programmet på Mo gård begynner på formiddagen, og ikke vet vi hvor lenge det vil være utover ettermiddagen. Man bør belage seg på en lang dag.

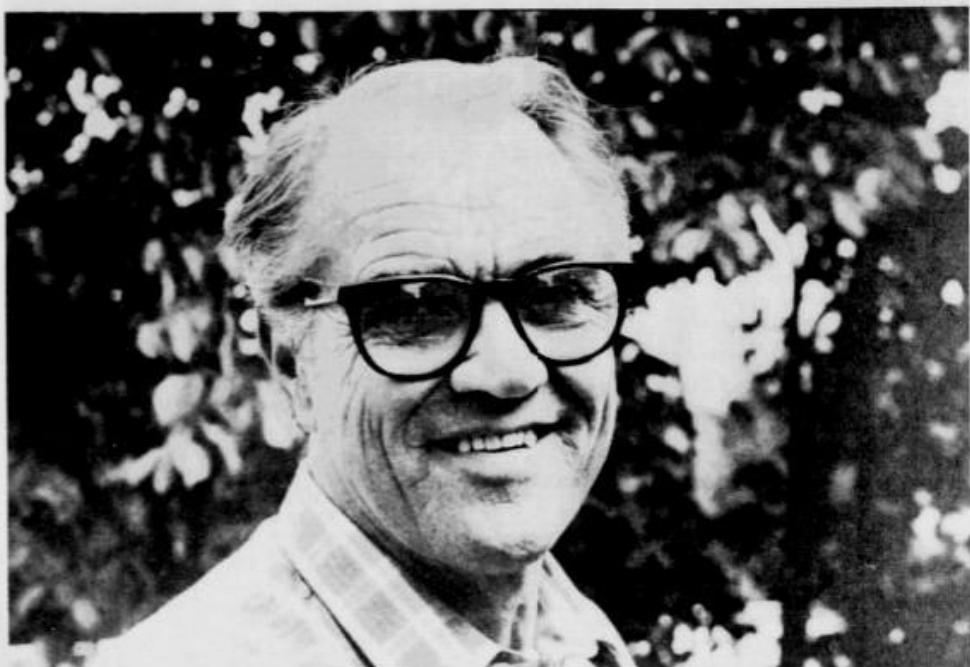
Programmet er tredelt, idet bygdes skoler og bar-

nehager som har dramatisert hvert sitt eventyr står for første avdeling. Etter en pause skal kultprisen 1990 overrekkes, og så kommer det varierte spillet Gudbrand Hvattum har skrevet manus for.

Skolene har vist stor interesse, og det kan nevnes at på Vik skole meldte det seg ikke færre enn 70 interesser. Det er forøvrig på Vik ungjene skal sminkes, og det kommer til å gå ikke mindre enn to busslaster derfra og til Mo. Skolelever har også laget eventyrtegninger, og de blir det en utstilling av som man kan studere i pausen.

Voksenavdelingen

Man har vært heidig å få bruke Jørgen Moes fødested, den vakre Mo gård, som sted for oppførelsen. Dermed kan man bruke gården som utgangspunkt og sentrum for spillet. Et av bildene eller tablåene blir

Skald og inspirator Gudbrand Hvattum er spent foran søndagens store oppsetning. (Foto Bjørn Knoph)

da også en kulturveld på Mo anno 1850 eller deromkring. Viggo Moe Haugen som driver gården i dag spiller sin slekting Ole Moe, bror til Jørgen. Hans onkel Engebret Moe leser prologen. Ragnhild og Jan Fredrik Hornemann spiller sorenskriverparet som den gang bodde på Stein, presten spilles av sokneprest Stein Finstad. Han spilles av Knut My-

tian Asbjørnsen av Gudbrand Hvattum. I scenen som viser Fresten og klokkeneren er igan Stein Finstad på ferde, og klokkeneren og kongen spilles av Seval Lappégard og Thorstein Sexe. Bare for å nevne noen navn blant mange, og da tar vi med at man har matet importere Fanden med hestehoven fra Hallingdal. Han spilles av Knut My-

rani som er en mester på harlingfeie. I dette bildet delar ellers Erling Peder senfra Jevnaker, og vi skal få oppleve å se skolesjef Jan Boåsen og lensmannsbetjent Ola O. Hoel i et skikkelig slagsmål. Lensmann Syver Fremgård opptrer i et annet bilde og mer avballanter, forstår vi.

Hole Kirkekor er naturligvis med og forestiller her

gårdens tallrike tjenerstab som har dannet sangkor. Operasanger Stein Arild Thorsen i egenkap av Camilla Colletts venn lar seg også høre, mens han spilles og synges av Marti Henniksen.

Det blir også utdeling av Hole kultpris søndag.

Bjørn Knoph

Den som holder tøylene i sin hånd og som har laget manuskriptet til det meste er igjen bygdas egen skald, Gudbrand Hvattum. Vi traff ham forleden dag, og han var ikke det minste oppskjørtet. Entusiastisk, ja, men han har nervene under kontroll.

Alle sier ja

- Det mest gledelige er at nær sagt alle sier ja når de blir bedte om å ta et tak, og at de gjør det de sier at de skal gjøre, sier Hvattum. Man kan bare glede seg over interessen og begeistringen holeværingene viser.

Programmet på Mo gård begynner på formiddagen, og ikke vet vi hvor lenge det vil vare utover ettermiddagen. Man bør belage seg på en lang dag.

Programmet er tredelt, idet bygdas skoler og bar-

nehager som har dramatisert hvert sitt eventyr står for første avdeling. Etter en pause skal kulturprisen 1990 overrekkes, og så kommer det varierte spillet Gudbrand Hvattum har skrevet manus for.

Skolene har vist stor interesse, og det kan nevnes at på Vik skole meldte det seg ikke færre enn 70 interesserte. Det er forøvrig på Vik ungene skal sminkes, og det kommer til å gå ikke mindre enn to busslaster derfra og til Mo. Skoleelever har også laget eventyrtegninger, og de blir det en utstilling av som man kan studere i pausen.

Voksenavdelingen

Man har vært heldig å få bruke Jørgen Moes fødested, den vakre Mo gård, som sted for oppførelsen. Dermed kan man bruke gården som utgangspunkt og sentrum for spillet. Et av bildene eller tablåene blir

da også en kulturkveld på Mo anno 1850 eller deromkring. Viggo Moe Haugen som driver gården i dag spiller sin slektning Ole Moe, bror til Jørgen. Hans onkel Engebret Moe leser prologen, Ragnhild og Jan Fredrik Hornemann spiller sorenskriverparet som den gang bodde på Stein, presten spilles av sokneprest Stein Finstad, Peter Chris-

tian Asbjørnsen av Gudbrand Hvattum. I scenen som viser Presten og klokkeren er igjen Stein Finstad på ferde, og klokkeren og kongen spilles av Sevat Lappgard og Thorstein Sexe. - Bare for å nevne noen navn bland mange, og da tar vi med at man har måttet importere Fanden med hestehoven fra Hallingdal. Han spilles av Knut My-

rann som er en mester på hardingfele. I dette bildet deltar ellers Erling Pedersen fra Jevnaker, og vi skal få oppleve å se skolesjef Jan Bosåen og lensmannsbetjent Ola Ø. Hoel i et skikkelig slagsmål. Lensmann Syver Fremgård opptrer i et annet bilde og mer avbalansert, forstår vi.

Hole Kirkekor er naturligvis med og forestiller her

gårdens tallrike tjenerstab som har dannet sangkor. Operasanger Stein Arild Thorsen i egenskap av Camilla Collets venn lar seg også høre, mens hun spilles og synges av Marit Henriksen.

Det blir også utdeling av Holes kulturpris søndag.

Kulturpris til Hvattum?

Dag Morten Borgersen

Kulturstyret i Hole foreslår at Komiteen for historisk spill v/ Gudbrand Hvattum tildeles Buskerud fylkes kulturpris for 1990. Kulturprisen er på 20 000 kroner.

Den skal viere et uttrykk for fylkeskommunens anerkjennelse av enkeltpersoners, gruppens, institusjoners eller organisasjoners innsats for kulturlivet i fylket, og en honnor for fremragende kulturarbeid.

- Komiteen for historisk spill

har siden 1985 gjort et enestående arbeid for kulturlivet i lokal miljøet, heter det i begrunnelsen for forslaget fra kulturstyret.

- Komiteen står bak en stormönstring av holeværinger som har deltatt med liv og lyst. Gudbrand Hvattum har vært idemakaren - og stoffet er hentet fra historiske kilder og lokalstoff av forskjellig karakter.

Det er oppført i alt tre forskjellige spill i Hole. Det første spillet ble oppført i 1985 og 1986, og het Kong Olavs hjemkomst. Det ble oppført ved Bomsnes kirke.

Det andre spillet het Sagaspillet Kongsgarden, det ble oppført på Stein gard i 1988 og 1989. Det tredje spillet het Eventyrgarden. Det ble oppført på Mo gård i år, og er planlagt oppført samme sted også neste år.

Komiteen for historisk spill besto i de to første årene av en arbeidsgruppe utgått fra Hole kirkekor, og har en noe annen sammensetning for de to siste spillene. Komiteen har for de to siste spillene bestatt av Gudbrand Hvattum, Berit Skaug og Frithjof Rudstaden.

Hadeland 19.04.1991

10

Fredag 19. april 1991

Hadeland

Hadeland

Fredag 19. april 1991

1

«Gudbrand av Granavollen»

Tenk å kunne krype bak brilleglassene. Hente fram mangfoldet, ikke bare høre om kirkespillet. Vandre freidig i hukommelsen og bla mellom sterke, taktiske hjernetrærder. Løkke fram drømmene i den lesegledede guttungen. Bo på fantasigråden, hvor han planla i detalj, — men fortrøngte det praktiske. Radene med kårottynning. Kirkespillorflaten foran oss gir seg ikke bort lettvintr. Tynt ber vi om en flik av et fargeknitt iv. — Det skulle du nok likt, men jeg er fargeblind,

Gudbrand Hvattum.

— Kjærligheten til familien, Søsterkirkene, Sanne skole, ja, hele bygda er drivkraften!

Sjøl ikke styrken i brilleglassene klarer å holde varmen i øynene skjult når han forteller. Han brente for idéen om et kirkespill i hjembygda, godt hjelpt av en «onkelunge», Kari. I dag er idéen sprungen ut i full blomst, hver innsuheld fordeles blant mange aktører.

— Idéutkast og manus er i profesjonelle hender. Musikken er komponert og fremført av en egen orkester, sang av amatører. Dette er en hyllest til Mariakirken. Og til bygdedølkene som tar vare på kirken. Fra are fra de gamle — som må holdes i are.

Gudbrand Hvattum nesten deklamerer, vi antar en svak understøtning av bevaring. I hjertet bor hadeland-

R ulige-linen gir ned! Blide om oppvekst og gymnas og latrærklike. Verbal vil han tilbake til kirkespillet. Lar Vilje ord bli sine: «Der er så vikt på Granavollen. Naturen har gitt gode gaver til Hadelandsbygden. Men menneska har og hjelpt. Det har vært mange katturaller — er det ikke på denne...»

Ord utalt på 1850 talet, mens over 700 år etter at Cisterciensermonksene med sine hjelptere hadde avsluttet arbeidet med Nicolaiskirkene. Kommunikasjonsksperten overtar faringen — formidler budskapet:

Han likte å regissere i hodet, den vesle krabaten — som lå på alle fire i åkeren på Hvattum. Der lot minsten i en søskenflokk på åtte fantasien få fritt spillerom. I dag er det kirkespillet på Granavollen det gjelder. «På kirkevangen 1152 — 1991, med undertittelen: Bygd og kirke, sammen i glede og sorg.

— Kjærligheten til familien, Søsterkirkene, Sanne skole, ja, hele bygda er drivkraften!

Sjøl ikke styrken i brilleglassene klarer å holde varmen i øynene skjult når han forteller. Han brente for idéen om et kirkespill i hjembygda, godt

hjulpet av en «onkelunge», Kari. I dag er ideen sprunget ut i full blomst, hvor innholdet fordeles blant mange aktører.

— Idéutkast og manus er i profesjonelle hender. Musikken er komponert. Et frodig engasjement går for seg i nærmiljøet. Dette er en hyllest til Mariakirken. Og til bygdefolket som tar vare på kirkene. En arv fra de gamle — som må holdes i ære.

Gudbrand Hvattum nesten deklamerer, vi aner en svak undertone av holeværing. I hjertet bor hadelendingen. Noen ti-år i «utlendighet» har ikke påvirket den 62 år unge. Han nyter livet når utfordringene fortuner seg som en garnhespel med nisseknuter i. Med sikker hånd blir tråden nøstet opp.

— Vangen på Granavollen er mønsteret i kirkespillet — bygdefolket sjøl er maskene i bundingen. De er skuespillerne. Dyktige amatører, røper forfatteren.

— Spunnet på ekte ull?

— Ispedd fantasi. Med hold i!.

— Skissen ble laget med Mannskoret KK som basis, — med utgangspunkt i Granavollens historie. Sier rådgiveren ved PP-kontoret i Hønefoss.

Rullgardinen går ned! Både om oppvekst og gymnas og lærerskole. Verbalt vil han tilbake til kirkespillet. Lar Vinjes ord bli sine: «Det er så vent på Granavollen. Naturen har gjeve gode gåver til Hadelandsbygdene. Men menneskja har og hjelpt til. Dei to mektige katedralene — er et døme på dette».

Ord utalt på 1850 tallet, mer enn 700 år etter at Cisterciensermonkene med sine hjelbere hadde avsluttet arbeidet med Nicolaikirken.

Kommunikasjonseksperten overtar føringen — formidler budskapet: Taktikeren greier å fenge sitt publikum. Oss.

I fantasien er vi oppe på kirkevagen. Vi ser den enkle scenen, nærmest bare en platting, tett inn til kirkegårdsmuren i vest. Vi sitter på en enkel benk, som tilskuer, og ser folkelivet foran de to Søsterkirkene.

Gudbrand Hvattums stemme kaller oss tilbake. Gjennom historiske bilder vil jeg prøve å formidle hvorledes kirke og bygd har virket sammen — i fest og hverdag - i glede og sorg.

— Er du med? Intensjonen er å følge historien, tenke i bilder og la fantasien hjelpe til slik at vi kan gjenskape dagligdagse hendelser.

Kirkespillentusiasten har forresten et utall av titler. Vi kan jo nevne noen: Lærer, historiker, logoped, psykolog, pedagog og forfatter. Personlig oppdaget vi i tillegg en sjarmrende taktiker.

— Bøkenes var min verden. Frøken Stubstad på Sanne skole lærte meg å lese. Nora Wien sto for disiplinen. «Klokker'n» gav tallrekken i hodet mitt muligheter. Jeg hadde tilgang på litteratur. Litt hjemme — og på biblioteket. Med min evne til å «drømme meg bort fra virkeligheten» — var skipptakmetoden grei. Jeg lå på låven og leste. Vi måtte gå opp i alle fag på Trintom private realskole. Understreker beundreren av Aasmund Olavson Vinje.

Psykologen foran oss er lett å komme i kontakt med. Han er glad! Vår og sår. Han kan å formidle.

Vi lar oss forlede — befinner oss i år 1349. Hesten som trekker med seg ei båre på slep er faktisk sort. Vi hører klagesangen fra sør. Med en sørgende mor — som bringer enda en av sine kjære til det sist: hvilested på Granavollen. Husbond og tre sønner hadde svartedauen tidligere tatt. Yngstegutten var den siste. I dag er hun den eneste som er igjen på garden i Granåsen.

Gudbrand Hvattum deklamerter sitt selvskevne vers — «Trøst deg i din sorg til Jesus Krist». Det er Hvattums hustru, Asbjørg som har vært medforfatter til disse versene.

— Som nyutdannet lærer, og spent

på min første stilling — kom jeg til Julius Wien på Romholt i Gran. Jeg giftet meg med datteren hans, forteller to-barns faren.

— Kjerringa holder meg på jorda når fantasi og skapertrang tar overhand.

Mentalt er jeg ferdig med Granavollenspillet, etter en planleggingsfase på to, tre år. På netthinnen er det spilt, sier Hvattum.

— Ingen nye spill på Hadeland som oppfølging?

— Hvor og når må du holde for deg sjøl, men med Halvdanshaugen som utgangspunkt. Kan du tenke deg for et opplegg det kunne bli? Først må spillet på Granavollen forløses.

16 juni.

— Med naturen som kulisser?

— Ja!

— Med tiltro til at Vår Herre vil stå deg bi?

— Jeg har avviklet tre store kirke-spill i Hole — i strålende sommer-vær. Riktignok med regntunge skyer

i forkant — men da dronning Ragnhild inntok kongsgarden på Stein — tok solen overtaket, gløder forfatteren. Øynene flørter. Stemmen synger. Riktignok bass.

— Korøvelsene i Hole avsluttes med dans.

— Akkurat.

— Francese, humrer «husmannen unna Stein».

— Med hus og hage på «Kongsgarden Stein» følger det jo forpliktelser. Derfor gjenreiste jeg historien og gav et glimt fra kongsgardens historie i 1988. Det gir trygghet å vite noe om fortiden.

— Jeg er opptatt av trygghet. Det menneskelige livsinnhold.

— Det er viktig å vite at noen er glad i deg. At vi tør å si det. Vi trenger de ordene. Mennesket er velsignet med en egen evne til å omstille seg. Vi tar utfordringer — når vi må. Jeg er ingen sterk personlig kristen, men jeg favner godt om en spesiell, liten verselinje: «Som din dag er - skal din styrke være.»

— Jeg har all respekt for tro. Men det er livet som er viktig.

— Var din drøm å arbeide med jord. Ikke ord?

— Jeg var ingen praktisk unge. Men jeg hadde idéer. Det påstås at jeg hadde en fantasigard, hvor jeg var flink med den teoretiske delen... Opererte med tusenvis av tall. I dag greier jeg ikke tallkollonner i hodet lenger. Hukommelsen, vet du.

— Vi vokste opp i et positivt miljø på Hvattum. Mor var sterk og intellektuell. Far var praktisk, og hadde lun humor.

Hadelandshumoren er forresten litt skummel?

— Så?

— Ja, du sier det du ikke mener.

Ivrig understreker han ordene. En slitt, smal vilesesring glimter muntert — når samtaLEN dreier over på hurtig.

Plutselig lar han oss vandre i hukommelsen,— før faktahjernen setter restriksjoner.

— La oss holde oss til Granavoll-spillet. Jeg er så glad for engasjementet. At så mange tente på idéen. Skriv at jeg er takknemlig for alle ressurs-

personene. Det har utløst så mange positive ringvirkninger.

— Men...

— Det å skrive er forresten en en-som prosess. Du må være autoritær. Vite hva du vil.

Vi bærer ikke fram ytterligere spørsmål. Men lytter. Hekter oss derimot lett irritert opp i de ørsmå pussige grønne stripene i brillenes tunge innfatning. Fascinert av fortelleren.

Rause hender blar i papirene foran oss. Gudbrand Hvattum fornemmer fargetonene, men ser dem ikke. Unnfanger idéer — og oppnår å engasjere. Fantasien smitter. De velstelte, grå forvandles til en stri guttelugg. Når han forteller om seg sjøl en helt vanlig kirkesøndag i Nicolaikirken. Om hendene er foldet og ansiktet alvorlig drømmer han seg bort i kirketak og tykke murvegger.

— Er fantasi en styrke?

— Kom og opplev Granavoll-spillet.

Tekst/foto: KARI DÆHLEN
